

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Ζ'.
ΑΡΙΘ. 78

Εν Πειραιεὶ Ἰούνιος
1891

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΚΡΕΜΟΥ

ΝΑΞΟΣ

Ὅπως πλείστων ἄλλων ὅσων τῆς Ἑλλάδος μερῶν ἡ ἱστορία εἶναι ἐν τῷ γίνεσθαι, οὕτω καὶ τῆς Ναξοῦ οὐδὲ ὑπάρχει κἄν συνεχὴς τις αὐτῆς ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Διότι ἀπολεσθέντων τῶν συγγραμμάτων τῶν περὶ Ναξοῦ παλαιῶν Ναξίων συγγραφέων Ἀγλαοσθένους¹ ἢ Ἀγλωσθένους² καὶ Ἀνδρίσκου καὶ Φιλτέα³ καὶ τῶν Ναξίων ὠρογράφων⁴, ἡ ἀρχαία αὐτῆς ἱστορία ἢ μᾶλλον ἀποσπασμάτια αὐτῆς δύνανται νὰ συλlecθῶσιν ἐκ μόνων χωρίων ἄλλων συγγραφέων ἄλλων σκοπὸν ἔχόντων, ὅπερ ἐποίησαν οἱ ἐν τοῖς νέοις χρόνοις συγγράψαντες οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἡττον ἐπιτυχῶς, οὗτοι ὁ Γρύτερος⁵, Ἐγγελος⁶, Κούρτιος⁷ καὶ εἰ τις ἕτερος. Αἱ δὲ

παρὰ τοῖς μεσαιωνικοῖς συγγραφεῦσι περὶ Ναξοῦ μαρτυρίαι μέχρι τῆς φραγκοκρατίας εἶναι τόσον ἐλλιπεῖς καὶ σπάνιαι, ὥστε οὐδὲ ἀποσπασμάτια λόγου τινὸς ἀξία δύνανται νὰ συλλεχθῶσιν. Χρονογραφία τις τῆς Ναξοῦ ἢ ὁρθότερον εἰπεῖν τῶν Φράγκων αὐτῆς ἡγεμόνων σχεδὸν λεπτομερὴς δύναται νὰ συντεθῇ ἐνθεν μὲν κατὰ τάποκαίμενα ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἑσπερίας, ὧν τινα καὶ ἐν Νάξῳ, καὶ μάλιστα τῆς Ἑνετίας ἐπίσημα ἔγγραφα, ἐνθεν δ' ἐκ συγγραφέων συγχρόνων ἢ μεταγενεστέρων τῆς φραγκοκρατίας, οἱοὶ ὁ Ζαβαρέλλας⁸, ὁ Σωγῆρος⁹, ὁ Κρίσπος¹⁰, καὶ οἱ ἐν γένει περὶ Ἑλλάδος συγγραψάντες, οἱοὶ ὁ Βύρων¹¹, ὁ Ἐμμερσὼν¹², ὁ Ἡρόλδος¹³, ὁ Προκέσχης¹⁴, ὁ Ρόσσιος¹⁵, καὶ

8. G. Zabarella: Tito Livio Padovano. Padova 1669.

9. Sauger: Histoire nouvelle des anciens ducs et autres souverains de l' Archipel avec la description des principales isles et des choses les plus remarquables qui s' y voyent encore aujourd' hui. Paris 1698 καὶ 1699

10. Crispi: Albero genealogico ed istorico della famiglia de Signori Crispi. Messina 1797.

11. I. A. Buchon: Recherches et matériaux pour servir à une histoire de la domination Française dans les provinces démembrées de l' empire Grec etc. Paris 1841. Tom. I σελ. 352. Πρὸς δὲ τοῦτοις ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ αὐτοῦ: Chroniques étrangères relatives aux expéditions Françaises pendant le XIIIe siècle.

12. J. Emerson: The history of modern Greece. London 1830. Tom. I σελ. 104. Καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ αὐτοῦ: «Letters from the Aegean T. 2 σελ. 161 ἐφεξῆς.

13. Herold: Beiträge zur Kenntniss des griechischen Volks σελ. 141

14. A. Prokesch: Denkwürdigkeiten τ. II, σελ. 68.

15. L. Ross: Inselreisen τ. I σελ. 27 ἐφεξῆς. Ὁ αὐτὸς κατέστησε γνωστὰ τρία ἔγγραφα τοῦ προτελευταίου δουκὸς Ἰωάννου Κρίσπου τῶν ἐτῶν 1523, 1542 καὶ 1563 ἐν ταῖς Abh. d. Philosophisch. Philol. Classe

1. «Νάξιοι δέ, ὡς Ἀνδρίσκος, ἔτι δ' Ἀγλαοσθένους ἱστοροῦσι» (Ἀθην. Γ' 14 [78]. Ἐρατοσθ. Καταστερισμοὶ 30 Ὁρα C. Müller Fragm. hist. gr. IV p. 293, 302.

2. «..... εἴτε Νάξιοι κατὰ τὴν Ἀγλωσθένους δόξαν» (Πολυδ. Θ. 83.

3. C. Müller Fragm. hist. gr. IV p. 478. M. Ἐτυμ. 795, 14

4. «Οἱ μὲν γὰρ Ναξίων ὠρογράφοι λέγουσι» (Πλουτ. περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας Δ'). «Ἄλλοι διορθοῦσι ὠρογράφοι, πατριογράφοι: ὁ δὲ Ἡσυχίος ὁρθῶς ἀποραίνεται: ὠρογράφοι ἱστοριογράφοι τὰ κατ' ἔτος πρατόμενα γράφοντες: ὅροι γὰρ οἱ ἐνιαυτοί».

5. Fr. Grüter. Dissertatio de Naxo insula. Halle 1833.

6. W. Engel: Quaestiones Naxiae. Göttingen 1835.

7. E. Curtius: Naxos Ein Vortrag im wissenschaftlichen Vereine zu Berlin am 21 Februar 1816 gehalten. Mit einer Karte. Berlin, 1846. Μετεφράσθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ Θεοδώρου Δαμαλά τῇ προσθήκῃ ἀνασκευαστικοῦ ἐπιλόγου ἐν Ἀθήναις 1889.

πρὸ πάντων ὁ Βουρσιανός¹⁶. Ἐκ δὲ τῶν ἀνεκδότων γνω-
στὸν εἶναι πρῶτον τὸ χρονικὸν τῆς Νάξου ὑπὸ Λιχτέλου¹⁷,
ὅπερ κεῖται ἐτι ἀνέκδοτον ἐν Νάξῳ, καὶ δεύτερον τὸ νῦν
ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδόμενον¹⁸, περὶ οὗ λεκτέον καὶ τινα πλείω προ-
τεταγμένα αὐτοῦ καὶ ἄλλα ἐν τέλει αὐτοῦ προσηρητημένα.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρογράφου διεῖλε
τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ εἰς δύο μέρη προτιθέμενος ἐν μὲν τῷ
πρώτῳ (σελ. 1—73) νὰ συγγράψῃ τὴν ἱστορίαν τῆς Νά-
ξου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐ-
τοῦ· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (σελ. 73—88) νὰ περιγράψῃ τὴν
νῆσον ἢ, ὅπως γράφει αὐτός, τὴν φυσικὴν ποιότητα αὐτῆς.
Ἀλλὰ ἡ μὲν ἱστορία τῆς Νάξου εἶναι ἐλλιπὴς παρ' αὐτῷ,
ἡ δὲ περιγραφὴ ἐλλιπεστάτη. Ἐκτείνεται δὲ ἐν αὐτῷ ἡ ἱστο-
ρία τῆς Νάξου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ
1791. Τὸ προκείμενον ἡμῖν χειρόγραφον εἶναι ἡ ἀπαιδεύτου
μετάφρασμα ἢ ἀμαθοῦς ἀντιγραφῆς, διότι γέμει σολοι-
κισμῶν, βρβαρισμῶν, κακῶν στίξεων, ψευδῶν παραπομπῶν,
πλημμελῶν χρονολογιῶν, καὶ πρὸ πάντων ἀνυπόστατων κυ-
ρίων ὀνομάτων, ὧν ἐλάχιστα ἐκ τῶν παμπλείστων τὰδε:
'Αλοῖδες ἀντὶ 'Αλωάδαι· 'Ιριμηδία ἀντὶ 'Ιριμέδεια· 'Αλο-
έου ἀντὶ 'Αλωέως· Παγκράτη ἀντὶ Πγκράτης· 'Αγασσά-
μενος ἀντὶ 'Αγασσαμένος· 'Αλόεος ἀντὶ 'Αλωεύς· 'Ατος ἀντὶ
'Ωτος· Θαλαλέου ἀντὶ Θαλλελαίου ἢ Θαλελαίου· Λεύκι-
πον ἀντὶ Λεύκιππον· Σμάρδιος ἀντὶ Σμέρδιος· Φωκαῖκος
ἀντὶ Φωκικός· 'Ιακρον ἀντὶ Οἶνακρον· Οἶνοποιὸν ἀντὶ Οἶ-
νοπίων· συναστερισμοὺς ἀντὶ Καταστερισμοὺς τὸ σύγ-
γραμμα τοῦ 'Ερατοσθένους· Κορώνην ἀντὶ Κορωνὴν ἢ Κυ-
ρωνίδα· Κλειδαν ἀντὶ Κλειδην· Θεοκλῆν ἀντὶ Θουκλῆν,
ὅπως κεῖται παρὰ τῷ Θουκυδίδῃ· Διόγνωτον ἀντὶ Διόγνη-
τον· 'Ερυθρίων ἀντὶ 'Ερυθραίων· Μαγίξας ἀντὶ μαγείας· Πο-
λυλίχιδα ἀντὶ Πολυτειχίδες· Λύγδαμον ἀντὶ Λύγδαμιν·
Μεγαβύζου ἀντὶ Μεγαβότου· 'Ιωνίων ἀντὶ 'Ιώνων· 'Ερε-
τρίαν ἀντὶ 'Ερέτριαν· 'Ελλήσποντα ἀντὶ 'Ελλήσποντον· Θάσ-
σον ἀντὶ Θάσον· 'Εστερ κεφ. 10, 5, ἀντὶ 'Εσθῆρ Γ, 13·
'Ασσούερας ἀντὶ 'Ασσουῆρος (ὅρα 'Εσδρα Δ', 6)· τῆς Θράκης
ἀντὶ Θεσσαλίας· 'Ελλήνιος ἀντὶ 'Ελλάνιος· Μάνδακιν ἀντὶ
Μίνδακρον· Μῆχος ἀντὶ Μῆλος· τὸν Αἰγὸν ποταμὸν ἀντὶ τοῦς

d Königl. Bayerischen Akade. d. w. Tom. II 1836 σελ. 160 ἐπεὶ
τοῦ αὐτοῦ δουκὸς ἐπίσημον ἐπιστολὴν κατεχώρισα μεταπερρασμένην ἐκ
τοῦ λατινικοῦ ἐν 'Απόλλωνος ἔτει 5' 1890 ἀριθ. 63 σελ. 970—975.

16. C. Bursian: Geographie von Griechenland. 1868—1872. Τόμ.
II. σελ. 489—496.

17. P. Ign. Litle: Description de Naxie île considérable dans
les Cyclades. Ἐν χειρογράφῳ κεῖται τὸ σύγγραμμα τοῦ Λιχτέλου παρὰ
τοῖς δυτικοῖς μονασταῖς ἐν Νάξῳ, οὗ ἀντίγραφον ἔλαβε καὶ ὁ ἀοιδίμος ἱστο-
ρικός Κάρολος Ὀπριος.

18. Τὸ νῦν ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδόμενον φέρει ἐπιγραφὴν: «Ἱστορία καὶ περι-
γραφή τῆς Νάξου» ἐκ σελ. 88 εἰς 4ον. Κατεῖχεν αὐτὸ ὁ I 'Ιω. Βαρτόλτζης,
ὅστις καὶ βραχέως τινὰς ὑποσημειώσεις προσέθηκεν, ὡς ὅπου ὑπὸ τὸ ἐκδι-
δόμενον κείμενον τοῦ ἀνωμένου συγγραφέως, ὅστις φαίνεται δυτικός τὸ θρή-
σκευμα· ἴσως δὲ ἦν καὶ κληρικός. Πιστεύω δὲ μοι τὸ χειρόγραφον πρὸς ἐξε-
τάσιν ὁ καλὸς μοι μαθητὴς Ἰωάννης Μαρκόπουλος.

Αἰγὸς ποταμούς· Πόλλιος ἀντὶ Πόλλιος· Γονάτα ἀντὶ Γο-
νατᾶ· Ἰλλυρίδα ἀντὶ Ἰλλυρίδα. Περὶ δὲ τῶν πλημμελῶν
χρονολογιῶν καὶ ἄλλων τινῶν ἀξίων σημειώσεως ἔσται λό-
γος ἐν τέλει μετὰ τὸ χειρόγραφον.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ χειρογράφου συνέταξε κατὰ τὰς ἐλ-
ληνικὰς πηγὰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Νάξου· ἀλλὰ
πολλὰ χωρία τῶν παλαιῶν συγγραφέων οὐδαμῶς ἔλαβε πρὸ
ὀφθαλμῶν τὸ δὲ παράδειξον ὅτι οὐδαμοῦ φαίνεται ποιούμε-
νος χρῆσιν λατινικῶν πηγῶν, καίτοι ἦν, ὡς φαίνεται, κλη-
ρικός τοῦ δυτικοῦ θρησκειώματος, οὕτινος οἱ ὀπαδοὶ ὡς
ἐπὶ πλείστον γινώσκουσι καλῶς τὴν λατινικὴν· ἐξ οὗ ἔχει
τις εἰκάσαι ὅτι ἦν πιθανῶς ἐκ τῶν ἰθαγενῶν Νάξιων κα-
θολικῶν, οἵτινες ἐλάχιστον ἴσως ἡσυχολοῦντο περὶ τὴν
λατινικὴν· Ἐγίνωσκεν ὅμως ὁ συγγραφεὺς τὴν ἰταλικὴν
καὶ τὴν γαλλικὴν μνημονεύων ἄλλων τε καὶ τῶν Γάλλων
τοῦ Δακίερου¹⁹, τοῦ γνωστοῦ μεταφραστοῦ καὶ ἐκδότου τοῦ
Πλουτάρχου, τοῦ Λαυρεντίου Ἐχάρδου²⁰ καὶ ἄλλων. Ἡ
ἀξία τοῦ χειρογράφου κεῖται κυρίως ἐν τῇ τουρκοκρατίᾳ,
ἐνθα ὑπάρχουσι πράγματα ἀναγόμενα εἰς τε τὴν ἱστορίαν
καὶ τὴν περιγραφὴν τῆς Νάξου καὶ πρὸ πάντων εἰς τε τὴν
ἐνίδρυσιν ἐκεῖ τῶν δυτικῶν ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων καὶ
εἰς τὰς σχέσεις αὐτῶν καὶ τῶν δυτικῶν ἐν γένει πρὸς
τοὺς Ἕλληνας ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἱστορίᾳ τῆς νήσου ἀπαν-
τῶντα, δι' ὃ πρὸ ἐκρίναμεν αὐτὸ ἀξίον ἐκδόσεως. Ἴδου τὸ
χειρόγραφον.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α

§. 1. Ἡ νῆσος, τῆς ὁποίας ἐπιχειροῦμαι τὴν ἱστορίαν,
εἶχεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ ὄνομα *Στρογγύλη* διὰ τὸ σχῆμα
τῆς, τὸ ὁποῖον εἶνε σχεδὸν στρογγύλον. Οἱ Ἀλωάδαι τὴν
ὠνόμασαν ἔπειτα Δίαν ἢ τὴν νῆσον τοῦ θεοῦ Ἰσως διὰ τὸ
εὐτυχές τῆς κλίμα καὶ διὰ τὴν μεγάλην τῆς εὐκαρπίαν.
Ἡ περισσὴ ποσότης καὶ ἐξαιρέτος ποιότης τῶν κρασίων τῆς
τῆς ἐπροξένησε τὸ ὄνομα *Διονυσία* παρμένον ἀπὸ τὸ ἐπώ-
νυμον τοῦ Βάκχου, τὸ ὁποῖον ἔδωκε τόπον τέλος πάντων
εἰς τὸ ὄνομα *Νάξος*, τὸ ὁποῖον τῆς ἐδόθη ἀπὸ τοῦς Κα-
ρίους, οἱ ὁποῖοι ἐκαταστήθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ
βασιλέως Νάξου ἢ Νάξιου. Ὁ Στέρανος ὁ Βυζάντιος λέγει
ὅτι τὸ ὄνομα *Νάξος* κατὰγεται ἀπὸ μίαν φοινικικὴν λέξιν,
ὅπου σημαίνει *θυσιάζω*. Αὐτὸ τὸ ὄνομα ἴσως κατὰγεται
ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν νῆσος δωρικῶς νᾶσος ὡς νῆσος
μὲ ἀντόνομασίαν.

2 Οἱ πρῶτοι κάτοικοι ταύτης τῆς νήσου ἦσαν *Θεῖαι*.

19. Ducler.

20. Laurent Echard, ὅστις μετέφρασεν ἐκ τῆς ἀγγλικῆς ἱστορίας τῶν
Ῥωμαίων.

Κατὰ τὸν Διόδωρον τὸν Σικελιώτην Βούτης ὁ υἱὸς τοῦ Βορέου βασιλείῳ τῆς Θράκης ἠθέλησε νὰ θανατώσῃ μὲ ἐπιβουλὴν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Λυκούργου καὶ εἶχε κάμει δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν μίαν ἀξιόλογον φατρίαν. Ἡ συνωμοσία τέλος πάντων ἐφανερώθη καὶ ὁ Βούτης ἐβιάσθη διὰ προσταγῆς τοῦ πατρὸς του νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοὺς τόπους του μὲ ὅλους τοὺς συνωμώτους αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ ἐφθασαν εἰς τὴν Στρογγύλῃν ἢ εἰς τὴν Νάξον, ἡ νῆσος τοὺς ἐφάνη πολλὰ ἀρμυρία διὰ νὰ καταστήσουν ἐκεῖ τὰς κατοικίας των. Ὅμως γυναῖκες δὲν ἦταν. Τὰ πλησιέστερα νησί, τὰ ὅποια δὲν εἶναι τόσον καλὰ, χωρὶς ἀμφιβολίαν δὲν ἦσαν καλλιώτερον κατοικημένα. Ὁ Βούτης λοιπὸν ἐπλευσε πάλιν μὲ τοὺς καλλιωτέρους ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του ἡ συνωμοτίας του, διὰ νὰ ἀρπάξῃ γυναῖκας, χωρὶς τὰς ὁποίας δὲν εἰσπόρουσαν νὰ ἀρχίσουν τὰς οἰκογενεῖας των καὶ νὰ αὐξήσουν τὴν νέαν ἀποικίαν. Εὐκόλως εἰσποροῦσαν νὰ εὑρουν γυναῖκας εἰς τὴν Ἰωνίαν, ὅμως ὡς Εὐρωπαῖοι ἠθέλησαν καλλιώτερον νὰ ζητήσουν εἰς τὴν Εὐρώπῃν παρὰ εἰς τὴν Ἀσίαν. Τέλος πάντων ἦσαν εἰς τὸ παραθλάσσιον τῆς Θεσσαλίας περισσῆς, αἱ ὁποῖαι ἐώρταζαν τὰ ὄργια ἢ τὴν ἐορτὴν τοῦ Βάκχου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦτο καὶ ἡ Ἰριμέδεια ἡ γυνὴ τοῦ Ἀλωεύου καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς Παγκράτιος καὶ ἡ Κορωνίς. Ὁ Βούτης ἔκλεξεν αὐτὴν ὅμως ὁ Βάκχος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον αὐτὴ εἶχεν ἀνατραφῇ, ἔδωκε, καθὼς λέγεται, τὸν Βούτην εἰς μίαν λύσσαν, ἡ ὁποία τὸν ἔκαμε νὰ κρημνισθῇ εἰς ἓνα πηγάδιον. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου καὶ ἐχάθη. Οἱ Θράκες δὲν ᾤοντο διὰ τοῦτο τὰ λάφυρά των, μὲ τὰ ὅποια ἐφθασαν πάλιν εἰς τὰ κρητάρια, καὶ ἐγύρισαν εἰς τὴν Νάξον, ὅπου ἐκήρυξαν τὸν Ἀγασσαμένον διὰ πρῶτον βασιλεῖα αὐτῆς τῆς νήσου, ὅστις ὑπεκρέθη μὲ τὴν Παγκράτιν. Ὁ Ἀλωεὺς ἀναμμένος ἀπὸ θυμὸν ὅτι ἔχασε τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν θυγατέρα του προστάζει εἰς τοὺς υἱοὺς του τὸν Ὄτον καὶ Ἐπιάτην γίγαντας ὡσὰν αὐτὸν νὰ ἐκδικηθοῦν. Ἦλθον εἰς Νάξον καί, ἀφ' οὗ τὴν ἐκυρίευσαν, ξαναπόκτησαν τὴν μητέρα των τὴν Ἰριμέδειαν, καὶ τὴν ἀδελφὴν των Παγκράτιν ὑστερῶντες τὸν βασιλεῖα Ἀγασσαμένον ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν κορῶνα καὶ ἐκαταστήθησαν εἰς τὴν τέλειαν κατοικίαν τῆς αὐτῆς νήσου Στρογγύλης μεταβάλλοντες τὸ ὄνομα εἰς Δίαν. Οἱ δύο ἀδελφοὶ βασιλεῖς ἦσαν παρὰ πολὺ ἐνθουσιασμένοι διὰ ἓνα μικρὸν βασιλείον ἐφιλονέκησαν ὀγλήγωρα καὶ ὁ εἷς ἐθνατώσας τὸν ἄλλον εἰς μίαν μάχην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐθνατώθησαν ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα κατὰ τὸν Ὀμηρον καὶ Πίνδαρον. Ὁ Πχυσανίας ἐν τοῖς Βοιωτικοῖς (βιβλ. 9. κεφ. 22) λέγει ὅτι ἐφάνετο εἰς τὸν καιρὸν του εἰς τὴν Ἀνθηδόνα μίαν πολιτείαν τῆς Βοιωτίας ὁ τάφος τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλωεύου καὶ τῆς Ἰριμεδείας, οἱ ὅποιοι ἐθνατώθησαν ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὴν Νάξον, καθὼς ὁ Ὀμηρος καὶ Πίνδαρος τὸ διηγούνται. Ὅμως πρέπει νὰ ἐκέρδισαν εἰς αὐτὸν τὸν ὀλίγον καιρὸν τῆς βασι-

λείας των τὰς καρδίας τῶν ὑπηκόων των, ἐπειδὴ ἐκτίσθη ὕστερα εἰς τιμὴν των ἓνας κοινὸς ναὸς ἀναμεταξὺ εἰς τὰ χωρία Μέλαναις καὶ τοῦ ἁγίου Θαλλελαίου καθὼς τὸ ἀποδείχτει ἓνα μάρμαρον, τὸ ὁποῖον εὑρέθη εἰς τὰς ἡμέρας μου. τοῦ ὁποίου τὰ ὄρια ἔδεικτε ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιγραφή.

3. Δι' αὐτοῦ τοῦ θανάτου οἱ Θράκες ἔμειναν ἡσυχοὶ ἐξουσιασται τῆς νήσου ἕως εἰς τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἐβίασε νὰ τὴν ἀφήσουν περισσότερον ἀπὸ διακόσια χρόνια μετὰ τὴν κατάστασίν των. Ἐκυριεύθη μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοὺς Καρίους καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Νάξος ἢ Νάξιος τῆς ἔδωκε τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν ἐξ αἰτίας τοῦ ὀνόματός του κατὰ τὸν Στέφανον τὸν γεωγράφον. Εἶχε διὰ διαδοχὸν τοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Λεύκιππου καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ πατέρας τοῦ Σμερδίου, ὑπὸ τῆς βασιλείας τοῦ ὁποίου ὁ Θησεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Κρήτην μὲ τὴν Ἀριάδνην ἀρᾶξεν εἰς τὴν νῆσον, ὅπου ἐπαράτησε τὴν ἐρωμένην του εἰς τὸν Βάκχον, τοῦ ὁποίου οἱ φοβερικοὶ τὸν εἶχον ξιπᾶσαι φοβερὰ εἰς ἓνα ὄνειρον. Ὁ Πausanias διηγεῖται αὐτὸ ὀλίγον διαφορετικῶς ἐν τοῖς Φωκικοῖς (βιβλ. 10, κεφ. 29). Ὅσον διὰ τὴν Ἀριάδνην λέγει αὐτὸς ἢ κατὰ τύχην ἢ μὲ προμελετημένον σκοπὸν εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ Βάκχος, ὅπου εἶχε μίαν μεγαλύτερην ναυτικὴν δύναμιν παρὰ ὁ Θησεὺς, τοῦ ἔπηρε αὐτὴν τὴν βασιλοποῦλαν. Ἡ ὑπόθεσις ἔχει μ' ὅλον τοῦτο μεγάλην δυσκολίαν, διότι ὁ Θησεὺς ἦτο πολλοὺς αἰῶνας ἔπειτα ἀπὸ τὸν Βάκχον. Ὁ κριτικὸς Πλούταρχος σαφηνίζει κατὰ μέρος αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν· εἰς τὸν βίον τοῦ Θησεῖος λέγει ὅτι οἱ Νάξιοι ἐβεβαίωνον ὅτι ἦσαν δύο Ἀριάδναι, τῶν ὁποίων ἡ μία ὑπεκρέθη μὲ τὸν Βάκχον ἢ Οἰραρον τὸν ἱερέα του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε δύο υἱοὺς Οἰνοπίωνα καὶ Στάφυλον ἡ ἄλλη ἀρπαγμένη εἶχεν ὑπάγει μετέπειτα εἰς τὴν Νάξον, ὅπου εἶχεν ἀποθάνει. Ἐκαμαν εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον θυσίας εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην ὅμως μὲ διαφόρους τρόπους, θυσιάζοντας εἰς τὴν πρώτην μὲ χαρὰν καὶ ξεφάντωςιν, εἰς τὴν δευτέραν μὲ λύπην καὶ ἀθυμίαν. Διὰ νὰ τελειώσωμεν τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀριάδνης, πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι οἱ θεοὶ ἐορτάζοντας τὸν γάμον τοῦ Βάκχου μετὰ τῆς Ἀριάδνης εἰς τὴν Νάξον ἐμετατόπισαν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἄστρα τὴν κορῶνα, τὴν ὁποίαν ὁ σύζυγος ἐφοροῦσε διὰ αὐτὴν τὴν αἰτίαν. Καὶ αἱ ὦραι καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῆς εἶχον χαρίσει αὐτό· ἦτον ἓνα ἔργον ἀπὸ τὸν Ἥφαιστον καμωμένον ἀπὸ λαμπρὸν χρυσὸν καὶ πολυτίμους πέτρας, τῶν ὁποίων ἡ λάμψις ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ὅπου μὲ αὐτὸ τὸ φῶς ὁ Θησεὺς εἶχεν ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν Λαβύρινθον¹. Ἐρατοσθένης εἰς τοὺς Καταστερισμούς του.

4. Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης διηγεῖται ὅτι ἦτον τρεῖς

1) Αὐτὸ τὸ ἄρθρον μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τὸν σοφὸν ἀκαδημαϊκὸν Δ. Ἄνδρ. Βιλλοκσσόν, ὅταν ἦτο εἰς Νάξον.

Βάκχοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον χρεωστοῦμεν τὴν φύ-
τευσιν τῶν δένδρων καὶ γεννημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐφεύρε-
σιν τοῦ κρασίου καὶ τῆς βείρας. Ὁ πρῶτος εἶνε, διὰ τὸν
ὁποῖον οἱ κάτοικοι τῆς Νάξου βεβαιώνουν ὅτι ἀνατράφη
πλησίον τῆς καὶ ὅτι ἡ ἀνατροφή του εἶχεν ἐμπιστευθῇ εἰς
τὰς Νάξιας Νύμφας Κορωνίδα, Φιλίαν καὶ Κλειδὴν, κα-
θὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, τῶν ὁποίων ἡ
πρώτη ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς εἰς τὸ βουνὸν Κορωνό. Ὁμως,
ἐὰν ἦτον ἔτις ἡ Νάξος ἦτον κατοικημένη πρὸ τοῦ ἐρχο-
μοῦ τῶν Θρακῶν. Φανερόν εἶναι ὅτι ὁ Βάκχος ἦτον ὁ ἡγα-
πημένος θεὸς τῶν Νάξιων καὶ ὅτι τοὺς ἀγκυποῦσε πολλὰ
περισσότερον παρὰ πολλοὺς ἄλλους τόπους.² Εὐρίσκονται
ἀκόμη πανταχοῦ ἔχνη ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος τῆς νήσου ἦτο
καὶ εἶναι φυτευμένον μὲ ἀμπέλωνας καὶ τὸ κρασί τῆς ἦτον
καὶ ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι τὸ περίφημον τῶν ἄλλων νήσων μὲ
τὸ ὄνομα *ρέκταρ*³ καὶ τυχαίνει ἀκόμη ὁ ἔπαινος τῶν οἶνο-
ποτῶν. Εἰς αὐτὴν τὴν αἰτίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ
τινὰς ὅτι ἡ Νάξος βεβαίως ἀκόμη ὅτι ἔκαμε τὴν ἰδίαν
δούλευσιν καὶ εἰς τὸν Δία. Αὐτὸς γεννηθεὶς εἰς τὴν νήσον
Κρήτην (κατὰ τὸν Ἀγλαοσθένην τὸν συγγραφεὴ μιᾶς ἱστο-
ρίας τῆς Νάξου) ἐζητήθη ἀπὸ τοὺς Νάξιους μὲ πολλὴν ἔν-
στασιν ὁμως, ἐπειδὴ δὲν ἐψηφίσθη ἡ ζήτησις των, τὸν ἐσή-
κωσαν κλεπτικῶς καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Νάξον. Ἀφοῦ
εἶχε φθάσῃ ἐκεῖ ὄντας εἰς ἡλικίαν ἐπερίλαβε τὴν ἐξουσίαν
τοῦ ἐπὶ τῶν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Νάξον διὰ
τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τῶν Τιτάνων, καὶ εἰς τὴν αὐ-
τὴν ἐκστρατείαν εἶδεν (κατὰ τὸν Ἐρατοσθένη εἰς τὸ βι-
βλίον περὶ τοῦ *Καταστερισμοῦ* κεφ. 30) ἕναν ἀστὸν εἰς
τὴν Νάξον, τὸν ὁποῖον ἐνόμισεν δι' ἕνα καλὸν εἰωνόν· αὐ-
τὸν ἔβλεπεν ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀστέρας. Ὁ Θουκυδίδης λέγει
ὅτι ἡ πόλις Νάξος ἐκτίσθη εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πρώτου
Μεσσηνιακοῦ πολέμου ἀπὸ τὸν *Θουκλῆν* ἀπὸ τὴν Χαλκίδα
εἰς τὴν Εὐβοίαν. Ἡ Ἐγκυκλοπαίδεια προσθέτει ὅτι τῷ
ὄντι ἡ Νέξ πόλις Νάξος φαίνεται πῶς ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν
τὰ ἐρείπια μιᾶς παλαιᾶς πόλεως τοῦ ἰδίου ὀνόματος, τὴν
ὁποῖαν φαίνεται ὁ Πτολεμαῖος ἀναφέρει (βιβλ. 3, κεφ. 15)
Ἐννοῶ αὐτὸν τὸν τόπον τοῦ Θουκυδίδου διὰ μίαν ἀξιόλο-
γον ἀποικίαν, τὴν ὁποῖαν ἔκτισεν ἡ μὲλλον ἡγεσία τὴν
αὐτὴν πολιτείαν· διότι φαίνεται ἀπίστευτον, ὅτι οἱ πα-
λαιοὶ κάτοικοι ἀμέλησαν τὴν ἀρμυδιωτέραν τοποθεσίαν ὅλης
τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ἡ καρποφορία ἐτραβοῦσε κατοίκους
ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, οἱ ὁποῖοι τὴν εὐπρέπισαν τόσον ἀξιό-
λογα, ὥστε ὅπου ὁ Ἡρόδοτος τὴν ὀνομάζει ἡ εὐτυχε-
στάτη τῶν νήσων. Κατὰ τὸν Γεώργιον Σύγγελλον ἐξου-
σίαζε τὴν θάλασσαν, ἀναμφιβόλως πρὸ τῶν εὐτυχῶν ἡμε-
ρῶν τῆς Αἰγίνης, καὶ ἐκρχοῦσε τὴν Ἀνδρον καὶ Πάρον

ἔξω ἀπὸ περισσοτέρας ἄλλας νήσους, αἱ ὁποῖαι τῆς ἦτον
ἀναγκαῖαι, ἐπειδὴ δὲν εἶχε κανένα καλὸν λιμένα καὶ αὐ-
ταὶ αἱ δύο νῆσοι ἐδίδαν πολλὰ καλοὺς εἰς τὰ καράβια τῆς.
Ἡ ναυτική τῆς ἦτον πολὺ ἀξιόλογος καὶ ἐμεταχειρίζοντα
ἕνα εἶδος καράβια, τὰ ὁποῖα ἦτον περίφημα ἐκ τοῦ ἰδίου
ὀνόματος αὐτῶν, δηλαδὴ κάρθαρος, κατὰ τοὺς στίχους
τοῦ Ἀριστοφάνους εἰς τὴν κωμῳδίαν, ἡ ὁποία ἔχει τὸν τί-
τλον *Εἰρήνη*⁴. «Τὸ δὲ πλοῖον ἐστὶ Νάξιουργῆς κάρθαρος.»

5. Ὁ σχολιαστὴς του προσθέτει, τὰ καράβια τῆς Νά-
ξου ὀνομάζονται ἔτις καθὼς ἐκεῖνα τῆς Κνίδου, Κνιδουρ-
γῆς, ἐκεῖνα τῆς Κέρκυρας Κερκυρουργῆς καὶ ἐκεῖνα τῆς
Πάρου Πάρων. Ἀν ἴσως θέλῃ νὰ πιστεύσῃ τινὰς τὴν πα-
ράδοσιν τοῦ τόπου, ἦτον αὐτὴ ἡ νῆσος κατοικημένη ἀπὸ
πολλοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ βεβαιώνει ὅτι ἡ Νάξος εἴμπο-
ροῦσε νὰ στείλῃ εἰς τὸν πόλεμον πενήντα χιλιάδες σφεν-
δονήτας. Αὐτὸ τὸ ὄπλον εἶνε ἀκόμη συνειθισμένον πρὸ
πάντων ἀνάμεσα εἰς τοὺς βοσκούς, οἱ ὁποῖοι τὸ μεταχει-
ρίζονται ἐπιτήδεια καὶ τὸ φέρουν πάντοτε εἰς τὴν ζώνην
των. Εἶναι τὸ ὀλιγώτερον βέβαιον ὅτι ἡ Νάξος ἐβάσταξεν
ἀξιολόγους πολέμους πρὸ πάντων μὲ τοὺς Μιλησίους.

6. Ἡ αἰτία αὐτοῦ τοῦ πολέμου ἐστάθη ἡ Νέαιρα ἡ σύ-
ζυγος τοῦ Ὑψικρέοντος ἀπὸ τὴν Μίλητον μίαν πόλιν τῆς
Ἰωνίας. Ὁ Προμέδων ἔκαμε μοιχείαν μὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα
καί, ἀφοῦ αὐτὴ ἡ ἐγκληματικὴ συναναστροφὴ εἶχε ἔξεκε-
πασθῇ, οἱ δύο ἔφυγαν εἰς τὴν Νάξον, ὅπου ὁ Προμέδων
διὰ περισσοτέραν ἀσφάλειαν ἔβλεπε τὴν Νέαιραν εἰς τὸν
ναὸν τῆς Ἑστίας. Ἀφ' οὗ ὁ Ὑψικρέων τὸ ἔμαθεν, ἐζήτη-
σεν ὀπίσω τὴν γυναῖκα του ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Νάξου,
οἱ ὁποῖοι δὲν ἠθέλησαν νὰ τὴν δώσουν μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι
ἦτον ὑπὸ τῆς σκέπης τῆς θεᾶς. Αὐτὸ ἀναψεν ἕνα πόλεμον
μεταξὺ τῶν δύο λαῶν· οἱ Μιλήσιοι ἤθελαν νὰ ἐνδυναμωθῶν
μὲ καμμίαν συμμαχίαν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον· αὐτοὶ ἐσύν-
τρεξαν εἰς τὸν *Διόγνητον* τὸν στρατηγὸν τῶν *Ερυθραίων*,
ἐνὸς ἄλλου λαοῦ τῆς Ἰωνίας ἄντικρυ τῆς Χίου, ὅστις τοὺς
ἔφερε βοήθειαν κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Νάξου. Ἀφοῦ εἶχαν
ἔβγῃ εἰς τὴν ξηράν, ἐπιχειρήσθησαν τὴν πολιορκίαν τῆς
πρωτευούσης πόλεως. Εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν ὁ *Διόγνητος*
αἰχμαλώτισε τὴν Πολυκρίτην, τὴν ὁποῖαν ἐκράτησε κοντὰ
τοῦ ὡς γυνὴ του. Ὁμως αὐτὴ ἡ γενναία αἰχμαλώτος φρον-
τίζοντας πάντοτε διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος τῆς καὶ
βλέποντας ὅτι οἱ Μιλήσιοι ἐώραζαν μίαν μεγάλην ἐορτὴν
εἰς ξεχωριστὰς εὐθυμίας, αὐτὴ εἶχε τὴν εὐκολίαν νὰ στείλῃ
εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τῆς, ὅστις ἦτον εἰς τὴν πολιορ-
κημένην πόλιν ἕνα ζυμαρὸν, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν κρύψει
μίαν μικρὴν πλάκην μολύβι, ἐπὶ τῇ εἰς τὴν ἐπὶ τῇ ἐπα-
νέμενεν ὅτι οἱ πολιορκηταὶ ἦτον πνιγμένοι εἰς τὸ κρασί καὶ
ὅτι αὐτὸς ὁ καιρὸς ἦτον ἀρμόδιος διὰ νὰ γείνη μία ὁρμὴ

2) Ἴσως διὰ τὴν καλὴν ποιότητα τοῦ κρασίου.

3) Μάλιστα ἐκεῖνο τῆς Ἀπειρανθείας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄσπρο.

4) Καὶ αὐτὸ τὸ ἄρθρον ἐδόθη ἀπὸ τὸν ἴδιον κ. Βιλλοασσόν.

ἐπάνω τους. Αὐτὴ ἡ εἰδήσις ἐκτελέστηκε ἀμέσως καὶ ὅλοι οἱ Μιλήσιοι, ὅπου ἐπλάκωθησαν εἰς τὴν οἶνοποιάν, ἐσφάγησαν χωρὶς καμμίαν ἐξαίρεσιν. Ἡ Πολυκρίτη ἔλαβε τὴν συγχώρησιν τοῦ Διογνήτου, ὅστις τὴν κκομεταχειρίσθη εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἀνάμεσα εἰς τὰ ἐπιφωνήματα τοῦ λαοῦ. Ὅντας ὅμως εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πόρτας ἀπέθανεν εἰς μίαν ὑπεβολικὴν χαράν.

Ἐνταφιάσθη εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπου τῆς ἔστησαν ἓνα μεγαλοπρεπέστατον τάφον, ὃ ὁποῖος ὠνομάσθη τὸ μνημεῖον τῆς μαγείας, ἐπειδὴ εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ τὴν μαγείαν τοῦ φθόνου, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ βιβλίον περὶ ἀρετῆς τῶν γυναικῶν.

7. Αὐτὴ ἡ ἀνδρεία διαφέντευσιν ἐπροξένησε μεγάλην τιμὴν καὶ ἔπαινον τῶν Νάξιων. Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἦλθεν ἓνας ἄλλος περίφημος φευγάτος ἢ φυγάς· αὐτὸς ἦτον ὁ Πρόμηθος ὁ υἱὸς τοῦ Κόδρου, ὅπου εἶχεν στείλει δύο υἱούς, τὸν Δαμασίχθονα καὶ τὸν Πρόμηθον, ὡς ἀρχηγούς ἀποικιῶν εἰς τὴν Ἰωνίαν· καὶ οἱ δύο ἔγειναν ἐκεῖ βασιλεῖς ὅμως ὀγλήγῳρα ἔγεινε μία διχόνοια μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ Πρόμηθος ἐσκότωσε τὸν Δαμασίχθονα καὶ ἔφυγεν εἰς Νάξον, ὅπου καὶ ἀπόθανε· πρέπει ὅμως νὰ ἀπόμεινεν ἐπὶ ἀρκετὸν καιρὸν. Ἡ ἔχθρα τῶν ἀνεψιῶν τοῦ υἱῶν τοῦ Δαμασίχθονος εἶχεν σμικρυνθῇ τόσον, ὥστε ὅπου, ὅταν ἔρραν ὀπίσω τὸ λείψανόν του εἰς τὸ βασιλείον του, τὸ ἐδέχθησαν εἰρηνικῶς καὶ τὸ ἔθαψαν. Ὁ τάφος του ἐφάνετο ἀκόμα εἰς ἓνα τόπον ὀνομαζόμενον Πολυτειχίδες εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Πυρστανίου (ἐν τοῖς Ἀχαϊκοῖς βιβλ. 7, κεφ. 3).

8. Φίνεται ὅτι οἱ διοικήσεις τῆς νήσου ἦτο δημοκρατική· ἦτον μ' ὅλον τοῦτο ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν πολίται, οἱ ὅποιοι μὲ τὸν τίτλον ἄρχοντες εἶχαν μεγάλην ὑπόληψιν ἀνάμεσα εἰς τὸν λαόν. Τέτοιος ἦτον ὁ Δημόκριτος καὶ ὁ διάδοχός του Βύζας ἢ Βύζης, ὅστις ἔγεινε περίφημος, ἐπειδὴ εἶχεν ἐφεύρει τὴν τέχνην νὰ πριονίζει τὸ μάξιμα εἰς ξυμέναις πλάκας καὶ ἄλλα μικρὰ κομμάτια εἰς σχήματα κεραμιδιῶν διὰ νὰ σκεπασθοῦν οἱ ναοὶ καὶ ἄλλα ὡραῖα κτίρια. Ὁ Πυρστανίας λέγει (ἐν Ἡλιακοῖς βιβλ. 5, 10), ὅτι αὐτὸς ὁ Βύζας ἦτο περίφημος εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀστυάρχου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κυαζάρου, δηλαδή εἰς τὴν πενητηκοστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα. Εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο πρώτους πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὸν Λύγδαμιν, καθὼς φίνεται εἰς τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον.

9. Δὲν εὐρίσκω κανένα βέβαιον, ὅπου νὰ διορίσω τὴν διάρκειαν τῆς ἐλευθερίας τῆς Νάξου· ὅμως πρέπει νὰ ἦτον εἰς τὸν ἀκόλουθον καιρὸν σύμμαχοι ἢ ὑπήκοοι τῶν Ἀθηναίων, ἐπειδὴ ὁ Πεισίστρατος ἀποκαταστημένος τὴν τρίτην φεραν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐξουσίαν εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Λυγδάμιδος τοῦ Νάξιου ἔστειλεν εἰς τὴν Νάξον τοὺς ὁμήρους τῶν Ἀθηναίων, τοὺς ὁποίους εἶχαν

πάρει διὰ τὴν ἀσφάλειάν τους (Σαλιανὸς ἐπιτομὴ Ὀλυμπ. 59 χρ. 1, πρὸ Χριστοῦ 543· ἀναφέρων τὸν Ἡρόδοτον βιβλ. 1 καὶ Ἰουστίνον βιβλ. 1). Ὁ Τολμίδης εἶχε στείλει πρῶτῃ-τερα μίαν ἀποικίαν Ἀθηναίων εἰς τὴν Νάξον κατὰ τὸν Πausανίαν ἐν τοῖς Ἀττικοῖς.

10. Ἐνας μικρὸς σπινθήρας ἀπὸ μίαν ἐπανάστασιν γενομένην εἰς τὴν Νάξον ἐπροξένησε μίαν μεγάλην πυρκαϊάν καὶ ἦτο ἀφορμὴ ἐνὸς ἀξιολόγου πολέμου. Ἡ Νάξος ἦτον ἡ δυνατωτέρα τῶν Κυκλάδων νήσων εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος (τὴν σήμερον Ἀσπρὴ θάλασσα). Οἱ ἔγκριτοι κάτοικοι νικημένοι ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἐδιώχθησαν ἀπὸ τὴν νήσον καὶ ἐξωρίσθησαν. Ἐκατάφυγαν ἀπὸ τὴν Μίλητον, ὅπου ἐπαρακάλεσαν τὸν Ἀρισταγόραν διὰ βοήθειαν νὰ τοὺς ἀποκαταστήσῃ εἰς τὴν πατρίδα των. Ἐδιοικοῦσε τότε αὐτὴν τὴν πολιτείαν ὡς τοποτηρητὴς τοῦ Ἰστιαίου, τοῦ ὁποῖου ἀνεψιὸς καὶ γαμβρὸς ἦτο καὶ τὸν ὁποῖον ὁ Δαρεῖος εἶχε πάρει μαζὺ του εἰς τὰ Σούσα. Ὁ Ἀρισταγόρας ὑποσχέθη εἰς τοὺς ἐξωρισμένους τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐζητοῦσαν, ὅμως μὴ ὄντας ὁ ἴδιος ἀρκετὰ δυνατὸς διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶχεν προβάλλει, ἀπῆλθεν εἰς τὰς Σάρδεις καὶ ἐφάνερωσε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Ἀρταφέρνην· τοῦ ἐπαράστησεν ὅτι αὐτὴ ἦτο μία ἀρμόδιος εὐκαιρία διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Νάξον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ βασιλέως Δαρείου υἱοῦ τοῦ Ὑστάσπου· ὅτι ἂν ἴσως μίαν φορὰν ἤθελαν τὴν κυριεύσει ὅλοι αἱ λοιπαὶ Κυκλάδες ἤθελαν πέσει μία μὲ τὴν ἄλλην εἰς τὴν ἐξουσίαν του· ὅτι ὕστερον ἡ Εὐβοία (Εὐριπός), ἡ ὁποία ἦτο τόσον μεγάλη, καθὼς ἡ Κύπρος, ἐπειδὴ εἶναι ὀλίγον μακριὰ ἀπὸ τὴν Νάξον, ἠμποροῦσε νὰ κυριευθῇ εὐκόλως, τὸ ὁποῖον ἤθελε δώσει εἰς τὸν βασιλέα ἓνα ἐλεύθερον πέρασμα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ μέσα, ὅπου νὰ ὑποτάξῃ ὅλους αὐτοὺς τοὺς τόπους εἰς τὴν ἐξουσίαν του· ὅτι κατὰ τὸ ἐπίλοιπον αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα ἀπαιτοῦσε μόνον ἑκατὸν καράβια διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ εὐτυχῶς. Αὐτὸ τὸ πρόβλημα ἄρρεσε τόσον πολὺ εἰς τὸν Ἀρταφέρνην, ὥστε ὅπου ἀντὶ τῶν ἑκατὸν καραβιῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Ἀρισταγόρας ἐγύρευεν ἀπ' αὐτόν, τοῦ ὑπεσχέθη δαχόσια, ἂν ἴσως ἤθελαν ἀποκτήσῃ τὴν στέρξιν τοῦ βασιλέως (ἀπὸ κτίσεως κόσμου 3501, πρὸ Χριστοῦ. 503).

Ὁ βασιλεὺς θαμβωμένος ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐλπίδας, μὲ τὰς ὁποίας τὸν ἐκολάκευον, δὲν ἔλειπε ἀπὸ τὸ νὰ εὕρῃ πολλὰ εὐκόλως αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο παρὰ ἀδικία, παρὰ μία ἀμετρος φιλοδοξία, παρὰ μία μεγάλη ἀπιστία ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Ἀρισταγόρου καὶ τοῦ Ἀρταφέρνηος. Κανένας στοχασμὸς δὲν τοὺς ἐμποδίζει μίαν στιγμὴν τὸ παρανομώτατον πρόβλημα δέχεται ὁ βασιλεὺς χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν· τὸ ὄφελος καὶ συμφέρον ἀποφασίζουσιν αὐτὴ ἡ νῆσος εἶναι ὠφέλιμος εἰς τοὺς Πέρσας· αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀρκετὸν δικαίωμα, ὅπου νὰ καταπολεμηθῇ.

11. Ἀφοῦ ὁ Ἀρταφέρνης εἶχε πάρει τὴν στέρξιν τοῦ

βρασιλείῳ δι' αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα, αὐτὸς ἐτοιμάσθη νὰ τὸ ἐκτελέσῃ. Διὰ νὰ κρύψῃ τὸν σκοπὸν τοῦ καὶ νὰ πλακώσῃ ἑξαρνα τοὺς Νεζίους, διεφήμισε τὸν λόγον ὅτι ὁ στόλος ἤθελεν ὑπάρχει πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔστειλε τὴν ἀκόλουθον ἀνοιξὶν εἰς τὴν Μίλητον τὸν ἀριθμὸν τῶν καραβίων, διὰ τῶν ὁποίων εἶχε γείνει ἡ συμφωνία ὑπὸ τῆς προσταγῆς τοῦ Μεγαβάτου.⁵ Ὅμως, ἐπειδὴ εἰς τὴν περὶ γελίαν νὰ ὑπκρούσῃ εἰς τὰς προσταγὰς τοῦ Ἀρισταγόρου, αὐτὸς ὁ μεγάλωφρων Πέρσης δὲν ἐμπόρεσε νὰ ὑποφέρῃ νὰ εἶναι ὑπὸ τὴν προσταγὴν ἐνὸς Ἴωνος, ὁ ὁποῖος πρὸς τούτοις ἐφέρθη πρὸς αὐτὸν μὲ ὑπερηφάνειαν καὶ ἕνα ἡγεμονικὸν ὕψος, αὐτὸ τὸ κρυφὸν μίσος ἐπροξένησε μίαν μεγάλην διχόνοιαν μεταξὺ τῶν δύο ἀρχηγῶν, ἡ ὁποία ἐπῆγεν ἕως ἐκεῖ, ὥστε ὅπου ὁ Μεγαβάτης, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τοῦ Ἀρισταγόρου, εἰδοποίησε κρυφίως τοὺς Νεζίους, ὅτι ἡ ὁρμὴ ἤθελε γένει ἐναντίον τους. Δι' αὐτὴν τὴν εἰδησιν ἐπρομήθευσε τόσον καλὰ τὴν διακρέντευσίν των, ὥστε ὅπου οἱ Πέρσαι, ἀφ' οὗ εἶχον διακρίψει τέσσαρες μῆνας μὲ τὴν πολιορκίαν τῆς πρωτεύουσος τῆς νήσου καὶ εἶχον τελειώσουν ὅλας τὰς τροφὰς των, ἐδικάσθησαν νὰ ἐπιστρέψουν. Ὁ Ἀρισταγόρος ἐκτόρθωσε μ' ὅλον τοῦτο ὅπου νὰ ἡμποροῦσαν οἱ νησιῶται, οἱ ὁποῖοι εἶχον καταφύγη εἰς τὴν Μίλητον, νὰ κτίσουν μίαν πολιτείαν εἰς τὴν Νεξόν, διὰ νὰ μὴ πεираχθοῦν ἀπὸ τὸν κοινὸν λαόν· καὶ αὕτῃ ἦτον ἡ δούλευσις, τὴν ὁποίαν ἡμποροῦσεν νὰ τοὺς κάμῃ. Αὕτῃ ἡ πολιτεία ἡμποροῦσε νὰ εἶναι ἡ Πολίχνη ἢ ἡ πολιτεία κοντὰ εἰς τὸν Ἀπύλλων⁶ (ἀπὸ κτίσεως κόσμου 3502, πρὸ Χρ. 502)

12. Ἀφοῦ ἔτεις αὐτὸ τὸ ἐπιχείρημα ἐματαιώ⁷η, ὁ Μεγαβάτης ἀπέδωκεν ὅλο τὸ σφάλμα εἰς τὸν Ἀρισταγόραν καὶ τὸν ἐκατηγόρησε πολὺν εἰς τὸν Ἀρταφέρνην. Ὁ Ἴων ἐκατάλαθεν εὐθὺς ὅτι αὕτῃ ἡ ὑπόθεσις δὲν ἤθελεν ἔχει διὰ ἀποτέλεσμα μόνον τὸν χαμὸν τῆς ἐπαρχίας του, ἀλλὰ καὶ τὸν τέλειόν του ὄλεθρον. Ὁ ἄκρος κίνδυνος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶδε τὸν ἐκυτόν του ἔδωκεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ τὸν στοχασμὸν νὰ ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ βρασιλέως μ' ὅλους τοὺς Ἴωνας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστερεώθη ἀπὸ μίαν αἵτησιν τοῦ Ἰστιαίου. Θέλωντας νὰ ἐνδυναμωθῇ μὲ καλαῖς συμμαχίαις ἐσύντρεξεν πρῶτον εἰς τοὺς Σπαρτιάτας· ὅμως ὁ Κλεομένης ὁ βρασιλεύς των δὲν ἐδέχθη αὐτὴν τὴν συμμαχίαν. Ἐπρόστρεξε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἀπόκτησεν εἰκοσι κατέργα. Ἄλλοι Ἕλληνες ἐνώθησαν μαζὺ τοῦ καὶ μὲ αὐταῖς ταῖς ἀξιόλογαῖς βοήθειαις ἔκαμιν ἐπιδρομὰς εἰς τὸν ἐχθρικὸν τόπον, ἐκυρίευσεν καὶ ἔκαυσε τὰς Σάρδεας, τὸ ὁποῖον ἀναφε

τόσον τὸν θυμὸν τοῦ Δαρείου, ὥστε ὅπου κάθε βράδυ πρὸ τοῦ δείπνου τὸν ἐνθύμιζον νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ἀδικίαν, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες τοῦ εἶχαν κάμει. Ὁ Ἀρισταγόρας ἀποκτῆσεν ἀκόμα μερικὰς νίκας· ὅμως νικημένος τέλος πάντων ἀπὸ τοὺς Πέρσας ἔφυγεν εἰς τὴν Θράκην, ὅπου ἐσκοτώθη μὲ τὸ στράτευμά του, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσεν μίαν πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐπολιορκούσεν. Αὕτῃ ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἰώνων βοηθημένη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας καὶ πρὸ πάντων ἡ πυρκαϊὰ τῶν Σάρδεων ἦτο ἡ αἰτία τῆς ἀσπὸνδου ἑχθρας τῶν Περσῶν κατὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν πολέμων, τοὺς ὁποῖους ἔκαμιν κατ' ἀλλήλων, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐτελείωσαν μὲ τὸν τελειὸν ξεθρολεμὸν τῆς βρασιλείας τῶν Περσῶν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὸν ἴδιον χρόνον οἱ Ἴωνες ἐκτυπήθησαν εἰς μίαν ναυμαχίαν κοντὰ εἰς τὴν Λαδην⁷. Αὕτῃ ἡ πόλις ἐκυριεύθη καὶ ἀφανίσθη εἰς καιρὸν, ὅπου οἱ Πέρσαι ἐτοιμάσθησαν εἰς τὴν μεγάλην ἐκστρατείαν ἐναντίον εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ μερικὰ ἐναντίον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἐρετρίαν⁸. Ὑποτασσόντας τὰς μικρὰς ἀρχὰς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Ἀσίαν κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν ἕως εἰς τὸν Ἑλλησπόντον καὶ κυριεύων πρὸς τούτοις τὴν Χίον, Λέσβον καὶ Τένεδον ὁ Μαρδόνιος ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν ἐπρωχώρησεν ἕως εἰς τὴν νῆσον Θάσον, ὅπου ἐστάθη καὶ ἐξεχείμασε.

§ 13. Ὀλυμπιάδος 68, 3 χρόνος. Εἰς τὴν ἀνοιξὶν ἤθελε νὰ προχωρήσῃ κατὰ τῆς Ἑλλάδος· ὅμως, ἐπειδὴ μία μεγάλη τρικυμία εἶχε ῥίξει τὸν στόλον τοῦ πρὸς τὸ βουνὸ Ἀθων, τριακόσια καράβια ἐσυντρίφθησαν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος μὲ χαμὸν περισσύτερον παρὰ εἰκοσι χιλιάδων στρατιωτῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν ἐνικήθησαν ἀπὸ τοὺς Θράκας, τοὺς ὁποῖους ὑπέταξεν, ὅμως, ἐπειδὴ τοῦ εἶχεν ἀκολουθήσῃ ἡ δυστυχία εἰς τὴν ἐκστρατείαν του, ἐγύρισεν εἰς τὴν Ἀσίαν μὲ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ στόλου του. Ὁ Δαρεῖος δὲν ἄφησε τὸ ἐπιχείρημά του, διὰ τὸ ὁποῖον ἐπρόσταξεν εἰς ὅλας τὰς παραθαλασσίους πόλεις νὰ δώσουν ἕνα διωρισμένον ἀριθμὸν καραβίων καὶ πλατειῶν βάρκων διὰ τὸ ἀπέρασμα τῆς Καβάλλας. Οἱ Αἰγινῆται ἐσυνείσφεραν τὸ ἀνάλογόν των, τὸ ὁποῖον τοὺς ἔκαμιν μισητοὺς εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ἀθηναίους τοὺς γείτονάς των, οἱ ὁποῖοι τέλος πάντων ἀφάνισαν τὴν δύναμιν αὐτῆς τῆς μικρᾶς νήσου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐξουσιάζει τὴν θάλασσαν εἰκοσι χρόνους.

§ 14. Ὀλυμπιάδος 71. Ὑστερα ἀπὸ τόσας ἐτοιμασίας ὁ Δαρεῖος ἔστειλε διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Ἀθηναίους ἕνα στράτευμα ἀπὸ ἑκατὸν χιλιάδων στρατευμάτων πεζικὸν καὶ δέκα χιλιάδων ἱππικόν. Αὐτὸς ἔδωσε τὴν στρατηγίαν εἰς τὸν Δατιν καὶ ὠνόμασε τὸν Ἱππίαν καὶ Ἀρταφέρνην τὸν ἀδελφόν του ἢ τὸν ἀνεψιὸν του διὰ γενικὸς τοποτηρητὰς αὐ-

7. Μικρὰ νῆσος πλησίον τῆς Μιλήτου.

8. Πόλις τῆς Εὐβοίας.

5. Ἐνὸς εὐγενοῦς Πέρσου ἀπὸ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῶν Ἀχαιμενιδῶν.

6. Πιστεύω μᾶλλον ὅτι αὕτῃ ἡ πολιτεία εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ ἔχνη φαίνονται ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος τῆς νέας πολιτείας ἀρχινώντας ἀπὸ τὸ πηγᾶδι (κοινῶς φουντάνα), ὅπου ἡ πολιτεία προμηθεύεται τὸ νερό, ἕως εἰς τὸ περιβολάκι τῶν πατέρων Καπουτσίνων.

του. Αυτό το στράτευμα έμβαρκαρίσθη εις την Ίωνίαν εις εξακόσια κάτεργα, χωρίς να απεριθμήση τινάς τὰ πλατὰ καράβια, τὰ ὅποια ἔφεραν τὸ ἱππικόν. Διὰ τὴν μὴ ἀφήσῃ ἐχθροὺς ὀπίσω καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὴν ἐπιστροφὴν χρείας τυ-
χούσης, ἐκυρίευσεν ἀπερνώντας ἀπὸ τὰς Κυκλάδας τὴν Σά-
μον, τὴν Νάξον, ὅπου ἔκαυσαν τὴν πόλιν καὶ τοὺς να-
οὺς, τὴν Δῆλον καὶ τὰς λοιπὰς Κυκλάδας, ἀπὸ τὰς ὁποίας
ἔπηραν νέους στρατιώτας καὶ ὁμήρους. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀπέ-
ρσαν εἰς τὴν Εὐβοίαν (Εὐριπος), ὅπου ἐκυρίευσαν τὴν Κά-
ρυστον καὶ τὴν Ἑρέτριαν. Φαίνεται ὅτι αὐτὸ βεβαιώνεται
ἀπὸ τὴν Ἀγίαν γραφὴν, ἡ ὁποία λέγει εἰς τὸ βιβλίον Ἑσ-
θέρ (κεφ. Γ' 13). ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἀσσοῦρος ὑπέταξεν
ὅλην τὴν γῆν [τὰς Ἰνδίας, τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν]
καὶ ὅλας τὰς νήσους τῆς θαλάσσης. Τὸ ὄνομα Ἀσσοῦρος,
ὅπου ἐδόθη ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς εἰς διαφόρους βασιλεῖς
τῆς Περσίας, ἡμποροῦσε νὰ ᾔητον ἓνα κοινὸν ὄνομα εἰς τοὺς
περισσότερους βασιλεῖς τῆς Περσίας, καθὼς τὸ ὄνομα Φα-
ράω εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μ' ὅλον ὅτι οἱ Πέρσαι εἶχον πᾶν
ἀπὸ τὴν Νάξον ἓναν μεγάλον ἀριθμὸν αἰχμαλώτων, ἀνά-
λαβε μ' ὅλον τοῦτο ἀπὸ ὅλους τοὺς χαμοὺς τῆς καὶ ἡ πό-
λις ἀνκένωσεν. Αὐτὸ ἀποδείχνει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοί-
κων ἦτον πολὺ ἀξιόλογος. Αὐτὸ φαίνεται ὅτι εἶνε πιθκώ-
τερον παρὰ αὐτό, ὅπου διίσχυρίζεται ὁ Γεώργιος Σύνκελλος
ὅτι εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ Νάξος ἦτον πρωτεύουσα τῆς
θαλάσσης. Αὐτὴ ἡ ἐξουσία εἶχε περᾶσει ἀπὸ τοὺς Αἴγυ-
πτίους εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

§ 15. Ὀλυμπ. 72, χ. 1. Ἰππικὸς ὁ υἱὸς τοῦ Πεισιστρά-
του ὠδήγησε μετὰ τὴν κυρίευσιν τῆς Εὐβοίας τοὺς Πέρ-
σαι εἰς τὴν Ἀττικὴν, ὅπου καὶ ἀκολούθησεν ἡ περιβόητος
μάχη εἰς τὸν Μαραθῶνα κερδισμένη ἀπὸ τὸν Μιλτιάδην
κατὰ τῶν Περσῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη.
Οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' οὗ εἶχαν ἀποκτήσει αὐτὴν τὴν νίκην μό-
νον μετὰ τὰς δυνάμεις των, βοηθημένοι μόνον ἀπὸ χιλίους
Πλαταιεῖς, ἐνομήσθησαν ἀπὸ ὅλους ὡς οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ γέ-
νους καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν ναυτικὴν. Ἡ βουλὴ των ἀρ-
μάτωσε λοιπὸν 70 κάτεργα καὶ προστάζει εἰς τὸν Μιλτιά-
δην νὰ ὑπάγῃ διὰ νὰ παιδεύσῃ τὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶ-
χον ἐνωθῇ μετὰ τοὺς Πέρσαι. Μερικαὶ ὑποτάχθησαν θελη-
ματικῶς, ἄλλαι μὲ τὴν βίαν καὶ ἄλλαι χωρὶς καμμίαν
δυσκολίαν. Ὅμως, ἐπειδὴ ἐζητοῦσεν 100 τάλαντα ἀπὸ τὴν
Πάρον, αὐτὴ ἠγάποῦσε καλλιῶ εἶναι νὰ διαφεντευθῇ. Ὁ
Μιλτιάδης βρέχων πληγωμένον ἐδιέκλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ
δι' αὐτὸ ἐκαταδικάσθη εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του εἰς τὰς Ἀ-
θήνας εἰς μίαν ποινὴν πενήντα τάλαντων καὶ ἀπέθνε μετ'
ὀλίγον ἐξ αἰτίας τῆς αὐτῆς πληγῆς εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀφ'
οὗ ὁ Δαρεῖος ἔμχε τὸν ἀφηνισμὸν τοῦ στρατεύματός του
εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἐμψυχώθεις ἀπὸ τὴν μεγάλῃν ἀγχνά-
κτησίν του διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς Ἕλληνας καὶ ξεχωριστὰ
τοὺς Ἀθηναίους, ἐνοχλοῦσε τρεῖς χρόνις ἀκολουθηστὰ ὅλην

τὴν Ἀσίαν μετὰ τὰς ἐτοιμασίας δι' αὐτὸν τὸν πόλεμον καὶ
εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν διὰ νὰ στερεώσῃ τὴν κορῶνα τῆς βα-
σιλείας του ὠνεμάτισε διὰ διάδοχόν του τὸν Ξέρην, εἰς
τὸν ὁποῖον ἀφῆσε μετ' ὀλίγον τὸν θρόνον μετὰ τὴν ἀπο-
βίωσίν του.

§ 16. Ὀλυμπ. 73, χρ. 1. Ὁ Ξέρης δὲν εἶχε καμμίαν
ἰδιαιτέραν αἰτίαν τῆς ἐχθρας κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὅμως ὁ
Μαρδόνιος τοῦ ἔμπνευσε τὸ μῖσος τοῦ πατρός του Δαρείου
καὶ τὸν ἐπαρακινεῖτο νὰ κάμῃ ἀκόμα μερικὰ χρόνια ἐτοι-
μασίας διὰ νὰ ἀφάνισῃ ἐκ τελείου τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὸ
ὁποῖον τὸν ἐπαρακινεῖτο ἀκαταπαύστως ὁ βασιλεὺς τῆς
Θεσσαλίας μετὰ τοὺς φίλους τοῦ Πεισιστράτου. Ὁ Δημάρα-
τος ἐξωρισμένος ἀπὸ τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν
εὐνοίαν τῆς Περσικῆς αὐλῆς, δὲν ἐφαίνετο ὀλιγώτερον ἐν-
θουσιασμένος ὅμως εἰδοποιοῦσεν εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μυ-
στικὰ τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν τρυμίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἐ-
φοβέριζε. Αὐτὸς πρὸς κοινὴν διαφέντευσιν ἔκαμε μίαν με-
γάλῃν σύναξιν ὅλης τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κόρινθον, εἰς τὴν
ὁποίαν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οἱ Ναξιοὶ ἔστειλαν τοὺς πρέ-
σβεις των τὸ ὀλιγώτερον διὰ νὰ μὴ φανοῦν ἀδιάφοροι εἰς
τὰς ὑποθέσεις ὅλου τοῦ γένους. Εἰς αὐτὴν τὴν συνάθροι-
σιν ὠρίσθησαν εἰς τὴν γενικὴν ἔνωσιν τοιοῦτου τρόπου,
ὅπου νὰ ξεχάσουν ὅλα τὰ παράπονα, ὅπου εἰμποροῦσαν νὰ
τὴν ἀδυνατίσουν. Ἀφῆσαν τὰς ἰδιαιτέρας ἐχθρας καὶ ὁ
Θεμιστοκλῆς ἐφιλώθη μετὰ τὸν Ἀριστείδην, τὸν ὁποῖον εἶ-
χεν ἐξορίσει μετὰ τὸν ὀστρακισμόν⁹. Ἐφωνάχθη λοιπὸν ὀπίσω
μετὰ τοὺς λοιποὺς ἐξορίστους. Ὅλον τὸ στράτευμα τῶν Ἑλ-
λήνων ἀνέβη εἰς ἑκατὸν δέκα χιλιάδας ὅμως τὸ τῶν Περ-
σῶν κατὰ τοὺς συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι λέγουσι τὸ ὀλιγώτε-
ρον, ἐσυμπισεύονταν εἰς τρεῖς μιλιόνια ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι,
ἀφ' οὗ ἐπέρσαν τὸν Ἑλλησποντον καὶ ἐπνίξαν μετὰ τὸ πλῆ-
θος τὸν Λεωνίδην μετὰ τοὺς ἀνδρείους αὐτοῦ Σπαρτιάτας,
ἐπλημμύρησαν τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκυρίευσαν τὰς Ἀθήνας
διὰ νὰ πλησιάσουν εἰς τὸν στόλον τους.

17. Ὀλυμπ. 75 χρ.... Ἀφ' οὗ αὐτὸς ὁ στόλος εἶχε χάσει
ἀπὸ τὴν τρυμίαν πλησίον τῆς Καρύστου καὶ εἰς τὸ ἀκρω-
τήριον Καφηρέα διακόσια καράβια καὶ ἔπειτα ἐδοκίμασεν
ἓνα μεγάλον χαλασμὸν κοντὰ εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐκτυπήθη
τέλος πάντων πλησίον τῆς Σαλαμῖνος ὑποκάτω ἀπὸ τὰ
μάτια τοῦ Ξέρου. ὅστις ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ θρόνου του, ὅπου
ἦτο βαλμένος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἦτο μάρτυς αὐτῆς τῆς
δυστυχίας. Αὕτη ἡ νίκη ἐπροξένησεν μίαν ἀθάνατον δόξαν
εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, ὁ ὁποῖος ἐνομήσθηκε ὡς ὁ μόνος αἰ-
τίος αὐτῆς.

Αὕτη ἡ διεξοδικὴ διήγησις ἔχει σχέσιν τινὰ μετὰ τὴν ὑπό-
θεσιν, τὴν ὁποίαν περαστήνω, ὅχι μόνον ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ

9) Ἦτον καθὼς τὴν σήμερον ἡ πλειοψηφία εἰς τὴν κακουργοδοτικὴν,
ὅπου ἀθώωνται. Παρατήρησις τοῦ σχολιαστοῦ I. Ἰω. Βαρτζή.

πόλεμος ἀναφέρεται εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Νάξιοι ἔπληραν ἐν ξεχωριστὸν μέρος εἰς αὐτόν καὶ ἀποκτήσαν τιμὴν. Ἡ ἐνθούμησις τῶν κακῶν, τὰ ὁποῖα οἱ Πέρσαι εἶχαν κάμει εἰς τὴν Νάξον εἰς τὸ διάστημα τῆς ἐκστρατείας τοῦ Δαΐτιος, καὶ ὁ φόβος νὰ μὴ πέσουν εἰς νέα κακὰ, ἐπαρκίνησαν νὰ κηρύξουν τὴν ἐαυτὸν τοὺς φίλους τῶν Ἀσιατικῶν ἢ τὸ ὀλιγώτερον ἀδιαφόρους· ὁμῶς οἱ ἔγκριτοι τῆς νήσου εἶχαν ἐναντία φρονήματα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στόλον διὰ προσταγῆς τοῦ Δημοκρίτου τοῦ πλείον περιδοήτου τῶν πολιτῶν τῆς Νάξου τέσσαρα πολεμικὰ καράβια ὡς πρόθυμοι τῆς αὐτῆς υποθέσεως. Ὁ Πλούταρχος εἰς τὴν διατριβὴν του κατὰ τοῦ Ἡροδότου τὸν ἐλέγχει ὅτι ἀποδίδει εἰς τὸν λαὸν τῆς Νάξου φρονήματα φιλικὰ εἰς τοὺς Πέρσας, δίδοντας τὴν τιμὴν εἰς τὸν Δημόκριτον μόνον ὅτι ἐκλινεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων· τὸν κατηγορεῖ πρὸς τούτους ὅτι ἀφῆρεσεν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατέργων τῶν σταλθέντων ἀπὸ τὴν Νάξον πρὸς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων, εἰς τρία, ἐν ᾧ ὁ Ἑλλάνικος καὶ ὁ Ἐφορος τὸν προσθέτουν ὁ ἓνας εἰς πέντε καὶ ὁ ἄλλος εἰς ἕξι. Ὁ Σιμωνίδης ὁμοίως ἀπαριθμεῖ πέντε καὶ ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης εἰς τὴν ἱστορικὴν του βιβλιοθήκην (βιβλ. 5) βεβαιώνει ὅτι οἱ Νάξιοι ἔδειξαν μίαν μεγάλην ἀνδρείαν εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν, ὅπου ὁ Μαρδόνιος ἐκτυπῆθη ἀπὸ τὸν Πausανίαν καὶ αἱ δυνάμεις τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐχάλασθησαν ἐκ τελείου. Εἰς τὴν Ἡλιδὰ ἦτον ἓνα ἄγαλμα τοῦ Διὸς ἐστημένον παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἶχαν πολεμήσει εἰς τὰς Πλαταιὰς κατὰ τοῦ Μαρδονίου, ὅπου τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι μετείχαν εἰς τὴν αὐτὴν νίκην, ἦτον γραμμένα ἐπάνω εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ἀγάλματος καὶ ἀνάμεσά εἰς ἄλλους οἱ Νάξιοι (Pausanias βιβλ. Ε'. 23, 2). Ὁ ὑστερινὸς χαλασμός ἐπροξενήθη εἰς τοὺς Πέρσας εἰς τὴν Μυκάλην¹⁰, ὅπου ὁ στόλος τῶν ἐκτυπῆθη παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὅταν τὸ στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐνίκηθη πλησίον τῶν Πλαταιῶν.

§ 18. Ὀλυμπιάδος 75. χ. 2. Ὁ Pausanias ἐπροξένησεν διὰ τῆς ὑπερηφανείας του μίαν γενικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος. Ὑπερηφανευθεὶς ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις του εἰς τὰς Πλαταιὰς δὲν ἐνόμιζε κανένα καὶ δὲν ἐστοχαζοῦταν τινὰ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ὅμοιον μὲ τὸν ἐαυτὸν του καὶ ἐμεταχειρίζετο πάντα τὸ σκληρὸν ὕψος τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ποσῶς δὲν ἐφύλαττε κανένα ὅρον πρὸς τοὺς συμμάχους, τοὺς ὁποίους τοὺς μεταχειρίζοντα μὲ μίαν μεγίστην ὑπερηφάνειαν εἰς κάθε παραμικρὰν αἰτίαν. Αὐτὸς ὁ φιλόδοξος ὃχι εὐχαριστημένος νὰ εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἤθελε νὰ γείνη γαμβρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Περ-

σίας μὲ τὸν ἀρκανισμόν καὶ ὀλεθρον τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ διὰ τὰ τὴν ὑποταξὴν εἰς τὸν Ξέρξην, ἀρχισε μὲ αὐτὸν μίαν μυστικὴν ἀλληλογραφίαν. Ὁ Κίμων καὶ ὁ Ἀριστείδης, οἱ ὅποιοι ἦτον στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐμεταχειρίσθησαν αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν. Ἐκεῖνος μὲ τὸ πολιτικὸν του ὕψος, ὁ ὕστερος μὲ τὴν δικαιοσύνην του ἐκέρδισαν μὲ τὴν ὀλόγην τὴν ἀγάπην τοῦ γένους καὶ ἐχώρισαν ὅλας τὰς μικρὰς δημοκρατίας τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰς ἔνωσαν μὲ τὰς Ἀθήνας καί, ἐπειδὴ εἶχαν θετικὰς πληροφορίες, διὰ τὰ ὁποῖα ἐδιπραγματευόνταν μεταξὺ Pausanίου καὶ τῶν Περσῶν, εἰδοποίησαν περὶ τούτων τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ἐφώναξαν τὸν Pausanίαν ὀπίσω, ὁ ὁποῖος αὐτὸν τοῦτο ἐπαιδεύθη ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια διὰ τὴν προδοσίαν του.

Ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες εἶχον ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸν καταδιωγμὸν τῶν Περσῶν καὶ ἐνῶ ὁ Θεμιστοκλῆς εἶχεν αὐξήσει τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων, αὐτὸς ἐπῆγεν εἰς τὰς νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἐνωθῶν μὲ τοὺς Πέρσας διὰ τὰ πάρη χρηματικὴν ποινὴν ἀπὸ αὐτὰς. Ἀρχισεν ἀπὸ τὴν Ἄνδρον καὶ ἐπῆγεν εἰς πολλὰς ἄλλας νήσους, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοῦ ἀντισταθοῦν καὶ ἔλαβον μεγάλους ἀριθμοὺς χωρὶς τὴν εἰδήσιν τῶν λοιπῶν στρατηγῶν, διότι τοῦ ἐδόθη ἡ ὀνομασία τὸ πῶς ὑπεραγαποῦσε τὰ χρήματα καὶ ἤθελε νὰ πλουτισθῇ. Αὐτὸ τὸ ἄτοπον φέρισμον τὸν ἔκαμε μισητὸν ὁμῶς ἡ μεγάλη του δόξα τὸν ἔβλαψε πολὺ περισσότερο. Οἱ Ἀθηναῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ μόνον του προτερήματα... μ' ὅλα ταῦτα ἔλαβον ὑποψίαν καὶ τὸν ἐξωστράκισαν εἰς τὸ Ἄργος. Δὲν ἔμεινεν ἐκεῖ πολὺν καιρὸν. Ἀφοῦ ἡ προδοσία τοῦ Pausanίου εἶχε ξεσκεπασθῇ, ὁ Θεμιστοκλῆς ἔπεσεν εἰς μίαν τόσον μεγάλην ὑποψίαν, ὥστε ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἤθελαν νὰ τὸν θανατώσωσι. Αὐτὸς ἔφυγε τέλος πάντων ἀπὸ τὸ Ἄργος καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἡπειρον· ἀπὸ ἐκεῖ ἔφυγεν εἰς τὴν Πύδναν¹¹, ὅπου ἐμβῆκεν εἰς ἓνα καράβι τελείως ἄγνωστος εἰς ὅλους τοὺς ναύτας. Μία τρικυμία τὸν ἔσπρωξε πλησίον τῆς Νάξου, ὅστις φοβούμενος μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὅποιοι ἐπολιορκοῦσαν τὴν πόλιν, ἐκατόρθωσε τόσον μὲ τὰς παρακαλέσεις του καὶ φοβηρισμούς, ὥστε ὅπου ὁ πλοίαρχος μὲ τοὺς ναύτας ἐκράτησαν τὸ καράβι μὲ τὴν ἄγκυραν καὶ τὸν ἔβγαλεν εἰς τὴν γῆν τῆς Κύμης.

(ἀκολουθεῖ)

10) Ἀκρωτήριον τῆς Ἰωνίας.

11) Μέρος τῆς Μακεδονίας.